

Controllerin raportointi 1.1.-30.6.2022

Talousarvion 2022 yhteyteen valmisteltiin myös talouden tasapainottamisohjelma. Ohjelmalla pyritään talouden tervehdyttämiseen. Talouden seurannassa on kiinnitetty huomiota kunnanhallituksen hyväksymään tarkan talouden ohjeeseen ja siinä annettuihin linjauksiin. Kunnanhallituksen antamaa tarkantalouden ohjeen noudattamista on seurattu mm. ostolaskuja ja tarkastamalla ja viranhaltijoiden päätöksentekoa seuraamalla. Toimialoja on muistutettu ja tarvittaessa huomautettu ohjeen noudattamisesta.

Ostolaskuissa on kiinnitetty erityistä huomiota ostoihin, joita ei ole tehty hankintarenkaan kilpailuttamilta toimijoilta. Ostokurin palauttaminen olisi taloudellisesti järkevää, koska ostoihin menee hankinnan lisäksi henkilöiden työaika, kertyy pienlaskutus- ym. lisiä ja ylimääräistä tositteiden käsittelyä ja niihin liittyviä tehtäviä ja kustannuksia.

Kustannuspaikan vastaavien nimeämisissä on puuteita, vastaavat tulee nimetä toimielimissä, koska heille on hyväksytty hankintaoikeus. Lisäksi hankintavastaaville tulee määritellä vastuut ja oikeudet, jotta toimintaa pystyisi ohjeistamaan selvemmin.

Laskujen tarkastuksessa löytyi puutteellisia merkintöjä tavarankantajasta (kuka tilannut/hakenut myymälästä) ja laskutusosoitteissa oli puutteita/virheitä, jotka viivästyttävät laskujen kiertoa. Lyhytaikaisissa työ/virkasuhteissa olevat olivat tehneet ostoja, vaikka hankintaoikeutta ei tule myöntää heille kuin poikkeustapauksissa. Lisäksi laskujen asiatarastuksessa ja käsittelyssä on pitkiä viiveitä ja tiliöinnit ovat osittain virheellisiä. Loppuvuoden aikana tämä prosessi pitää saada aukottomasti toimimaan, koska taloushallinto siirtyy ensi vuoden alusta ulkopuoliselle toimijalle.

Talousarvion seurannassa on kiinnitetty huomiota hankkeisiin ja valtionavustuksiin. Iin kunnalle on myönnetty kuluvalle ja tulevalle vuodelle käytettäväksi avustuksia yli miljoona euroa. Avustusprosentti vaihtelee 70 – 100 %:n välillä. Osassa hankkeita talousarvion määrärahakirjaukset olivat puutteellisia. Avustuksia myönnetään usein talousarvion laadinnan jälkeen eikä niille ole siis varattu määrärahoja. Jos kate menoille löytyy muun toiminnan säästöinä, tällöin avustusta varten perustetulle kustannuspaikalle tulee siirtää määrärahat kustannuspaikoilta, joilta kate löytyy. Mikäli toimintakuluja ei voida kattaa muilta kustannuspaikoilta, tulee valtuustolle tehdä välittömästi päätöksen saavuttua pyyntö lisämäärärahasta ja vastaavasta tuloarviosta. Näin pystytään seuraamaan hankkeen kuluja ja määrärahojen riittävyyttä, käytäntö myös helpottaa hankkeen väli- ja loppuraporttien laadintaa.

Hankkeiden laskujen ja tositteiden asiatarastajat sekä hyväksyvät tulee nimetä: esimerkiksi Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan 2.12.2021 § 129 päätöksessä todetaan, että hankkeille nimetään asiatarastajat ja hyväksyjät, mutta sitä ei ole suoritettu. Nimeämisessä tulee huomioida se, että hyväksyjien tulee olla asemassa, joissa voidaan edellyttää taloudellista vastuuta ja mahdollisuutta käyttää hankkeen määrärahoja, esimerkiksi palkkoja (rehtori, koulunjohtaja, vastaava). Muilla toimialoilla ei ole hankkeille esitetty erikseen ostolaskujen/tositteiden käsittelijöitä vaan käytössä on normaali laskujen käsittelykäytäntö tai asiasta on tehty erillinen päätös. Tämä voisi olla tarkoituksenmukainen käytäntö myös opetus- ja varhaiskasvatuspalveluissa – mm. laskuja käsittelevien henkilöiden määrä saataisiin rajattua selkeämmin.

Hankehakemukset voi allekirjoittaa hankkeesta riippuen joko toimialan tai kunnan nimenkirjoitusoikeudellinen henkilö. Hankkeiden hallinnoinnin helpottamiseksi on kunnanhallitus hyväksynyt hankeohjeistuksen.

Talousarviossa on kustannuspaikkoja, joiden voimassaolo on päättynyt, mutta niille kirjautuu edelleen palkkoja tai muita kuluja, ts. toimiala ei ole ilmoittanut toiminnan päättymistä kirjanpitoon eikä ilmoittanut uusia/korvaavia kustannuspaikkoja. Toisaalta on kustannuspaikkoja, joille on varattu määrärahoja, mutta niille ei kerry tapahtumia. Talouden tarkemmassa seurannassa

toimialajohdon tulee käydä kaikki kustannuspaikat läpi ja siirtää tulot/menot oikeille kustannuspaikolle; lisäksi määrärahat on kohdennettava oikein toiminnan mukaan. Sisäinen valvonta kuuluu toimialajohdolle, controller tukee johtoa tässä tehtävässä.

Hallintosäännön (kvalt 28.2.2022 § 15) päivityksen jälkeen tulee toimielimien päivittää päätösvallan delegointi viranhalitijoille. Muut toimielimet paitsi opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta ovat tehneet ja/tai tarkistaneet delegointipäätöksen. Delegointipäätös tulee tehdä seuraavassa lautakunnan kokouksessa.

Merkittäväksi puutteeksi on huomattu toiminnan suunnittelussa ja hinnoittelussa tuotteistamisen puuttuminen. Tämä puute todettiin varhaiskasvatuksen palveluseteliä laskettaessa ja ateria- ja puhtauspalveluiden in-house yhtiön valmistelussa. Lisäksi muidenkin asioiden esimerkiksi tapahtumien tuotteistaminen tekisi toiminnan läpinäkyväksi kustannusten ja vaaditun resurssin osalta, koska toisinaan kuluja jaetaan lukuisille kustannuspaikoille.

Talousarvion seuranta tapahtuu säännöllisesti kunnan johtoryhmässä ja toimialoja ohjataan tällöin huomioimaan mahdolliset poikkeamat ennusteesta ja reagoimaan niihin asianmukaisilla toimenpiteillä, lähtökohtaisesti ennakoivalla työotteella. Vertailutiedon (pitkän aikavälin kehitys, verrokkikunnat, suoritteet ja niiden hinnat jne) hyödyntämisessä on vielä kehitettävää, osin tämä johtuu tuotteistamisen, prosessien avauksen ja mittareiden puutteesta. Toisaalta olemassa olevia mittareita ei hyödynnetä (esim. varhaiskasvatuksen täyttö- ja käyttöasteet).